

Rapport 2005:36

Arkeologisk utredning etapp 1 och 2

Nya elkablar vid Åby Fyrbondegård

Ödeshögs socken
Ödeshögs kommun
Östergötlands län

Erika Räf

Nya elkablar vid Åby Fyrbondegård

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning och fornlämningsbild	4
Syfte	4
Metod och resultat	4
Referens	4
Tekniska uppgifter	6

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
K U L T U R M I L J Ö A V D E L N I N G E N

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
lansmuseum@lansmus.linkoping.se • www.linkoping.se/lansmuseum

Sammanfattning

Den arkeologiska utredningen utfördes med anledning av planerad schaktning för nedläggning av lågspänningsledning mellan gårdarna Sörgården och Råby nordväst om Åby Fyrbondegård, Ödeshögs socken, Ödeshögs kommun. Schaktningen för kabeln planerades att utföras i vägbana eller vägkant.

Tretton sökschakt togs upp längs kabelsträckningen. Inget av arkeologiskt intresse påträffades. Östergötlands länsmuseum anser därför att nedläggningen av lågspänningsledningen mellan Sörgården och Råby kan utföras som planerat.

Erika Räf
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 084 16 med undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

Den arkeologiska utredningen utfördes med anledning av planerad schaktning för nedläggning av lågspänningsledning mellan gårdarna Sörgården och Råby nordväst om Åby Fyrbondegård, Ödeshögs socken, Ödeshögs kommun. Schaktningen för kabeln planerades att utföras i vägbana eller vägkant. Sammantaget berördes en sträcka på ca 400 m.

Den arkeologiska utredningen utfördes i september 2004 och skedde på uppdrag av Vattenfall Eldistribution AB som också svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvaret för utredningen samt rapportarbetet har Erika Räf haft.

Områdesbeskrivning och fornlämningsbild

De aktuella gårdarna Sörgården, Råby och Åby Fyrbondegård ligger i det fornlämningsrika slättområdet söder om Tåkern. I närområdet är föremål från en trolig stenåldersboplats (RAÄ 6) registrerade. Avgränsningen av stenåldersboplatsen är inte känd. Föremålen togs tillvara vid odlingsarbeten år 1904 i en sänka i åkermarken norr om Åby Fyrbondegård. Före uppodlingen på 1800-talet har det troligen legat ett kärr i sänkan. Fyndet bestod av tre skivyxor, en spånkniv, en borrh, en kärna med slipad yta, 20 hela och fragmentariska spån samt två större kärnor. Ytterligare 10 flintföremål från fyndplatsen rapporterades in till Statens Historiska Museum några år senare. Hans Browall anser att det kan vara frågan om föremål som kastats i en forntida sjö från en närbelägen strandboplats under mesolitikum, den äldre stenåldern. Dock är det bara skivyxorna som kan dateras till mesolitikum; dessutom har skivyxor tillverkats in i neolitikum, den yngre stenåldern. En alternativ tolkning kan därför vara att föremålen lagts ner i ett kärr som offer under den yngre stenåldern (Browall 2003:29 ff). Även lösfynd av två flintspetsar (RAÄ 88) förvaras på Åby Fyrbondegård.

Också fornlämningar från övriga förhistoriska tidsperioder återfinns i närheten av kabelsträckningen; ett vikingatida depåfynd (RAÄ 25), bl a bestående av flera guldringar, silverprydnader och arabiska silvermynt har påträffats öster om Råby. En borttagen skelettgrav samt uppgifter om andra skelettgravar finns även öster om Råby (RAÄ 110, 109) liksom hålvägar, en möjlig stensättning samt en skålgropsförekost (RAÄ 26, 106).

Syfte

Syftet med den arkeologiska utredningen var att fastställa huruvida fast fornlämning skulle komma att beröras av det planerade arbetet. Ett specifikt syfte var också att genom sökschaktsgrävningen längs vägkanten om möjligt avgränsa stenåldersboplatsen (RAÄ 6).

Om fast fornlämning framkom skulle schaktsträckningen - om möjlighet fanns - justeras så att fornlämningarna inte berördes. Utredningens resultat ligger till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet.

Metod och resultat

Tretton sökschakt togs upp på den östra sidan av vägen längs kabelsträckningen. Sträckningen var förlagd till gränsen mellan vägbank och åkermark. Schakten var ca 10 m långa, ca 1,6 m breda och grävdes ner till undergrunden på ca 0,3 m djup. Materialet bestod av humös sandig matjord, därunder sand. Inget av arkeologiskt intresse påträffades.

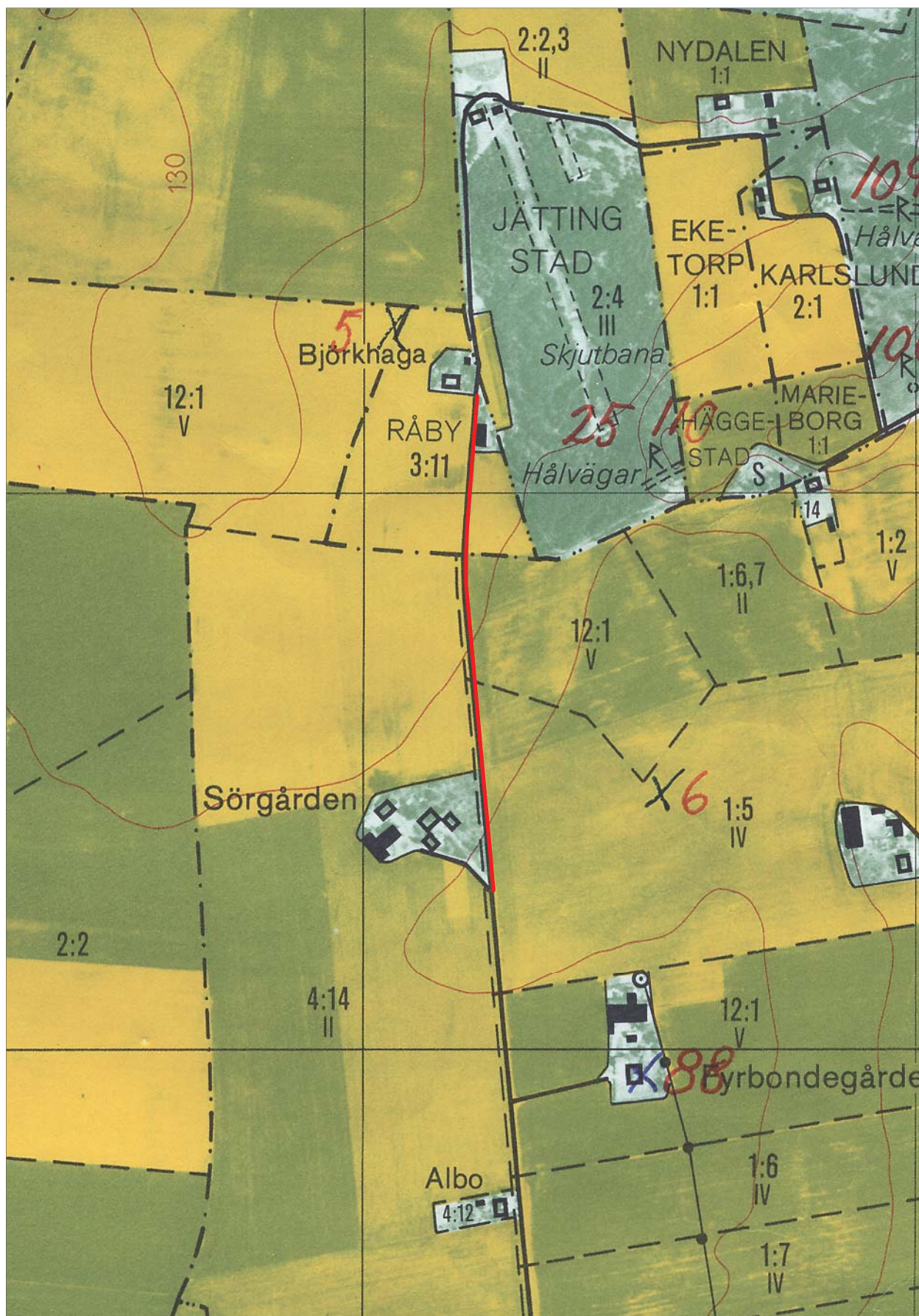
Utredningen berörde en begränsad sträcka och schakten togs upp i kanten mellan väg och åker; sannolikt i till vissa delar redan omgrävt material. Det går därför inte att säkert säga något om stenåldersboplatsens avgränsning, mer än att det inte går att finna några spår av den längs vägen mellan gårdarna Sörgården och Råby.

Efter utförd utredning anser Östergötlands länsmuseum att den planerade nedläggningen av elkabeln mellan Sörgården och Råby kan utföras som planerat.

Referens

Browall H. 2003. *Det forntida Alvastra*. Statens Historiska Museum.

Fornminnesregistret, Ödeshögs socken.

Figur 3. Utdrag ur Ekonomiska kartans blad 084 16 med kabelsträckningen markerad. Skala 1:5 000.

Tekniska uppgifter

Fastighet	Sträckan Sörgården – Råby, intill Åby Fyrbondegård
Socken	Ödeshögs socken
Kommun	Ödeshög
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnr	Intill bl a RAÄ 6, 25
Ekonomiska kartans blad	084 16 (8E 2h Rök)
Koordinater	X6458155-6458595, Y1434095-1434100
Koordinatsystem	RT 90
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 1 och 2
Länsstyrelsens beslut	2004-09-20, muntligt tillstånd
Länsstyrelsens handläggare	Annika Toll
Länsstyrelsens dnr	431-10630-04
Länsmuseets dnr	454/04
Länsmuseets kontonummer	530129
Uppdragsgivare	Vattenfall Eldistribution AB
Kostnadsansvarig	Vattenfall Eldistribution AB
Projektledare	Erika Räf
Fältarbetstid	2004-09-21
Totalt undersöktes	ca 400 m
Därav intensivt	ca 130 löpmeter
Fynd	Nej
Foto	Nej
Analyser	Nej
Grafik	-
Renritning	-
Grafisk form	Lasse Norr
Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.	
Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket dnr 507-99-499
ISSN 1403-9273	Rapport 2005:36 © Östergötlands länsmuseum